

УДК 658.14

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-282-3-17

НІКОЛЬЧУК Ю. М., ЛУГІВСЬКА О. П.

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

На основі здійснення наукового дослідження, узагальнення та розвитку теоретичних положень грошових потоків в контексті наукових підходів, визначено їх зміст, сформовано їх основні цілі та особливості в сучасних умовах, сформовано сутнісне розуміння поняття «грошові потоки», проведено аналіз їх властивостей та доведено необхідність визначення як самостійного об'єкту системи управління на підприємстві. Ґрунтовні дослідження довели, що управління грошовими потоками підприємства трактується як складний неперервний циклічний процес, який займає найважливіше місце фінансової роботи на підприємстві. Визначено напрямки удосконалення управління грошовими потоками підприємства.

Ключові слова: грошові потоки; управління грошовими потоками; система управління; системний підхід; платоспроможність; збалансованість.

NIKOLCHUK Y., LUHIVSKA O.

Khmelnitsky cooperative trade and economic institute

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF CASH FLOW MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS OF MANAGEMENT

Based on the implementation of scientific research, generalization and development of theoretical provisions of cash flows in the context of scientific approaches, their content and place are determined, its main goals and features in modern conditions, formulated an essential understanding of the concept of "cash flow", analyzed their properties and proved the need to define as an independent object of management in the enterprise. Thorough research has shown that cash flow management of enterprises is a complex continuous cyclical process that occupies the most important place of financial work in the enterprise. The directions of improvement of management of cash flows of the enterprises are defined.

The article proposes an approach to the cash flow management process and substantiates the integration of operational, current and strategic cash flow planning into a single management process. Problems and the need for effective cash flow planning for the implementation of strategic and tactical goals of enterprises are identified.

On the basis of a combination of principles of systematization and characteristics of cyclicity of process of management it is offered to form the mechanism of management of cash flows in the form of a spiral interconnected functional elements. An individual approach to the management process, the basis of which is timely detection and elimination of shortcomings in cash flow management and determination of reserves to accelerate their movement by increasing the efficiency of processes.

Key words: cash flow; cash flow management system; the efficiency of cash flow management; system approach; solvency; balance.

Постановка проблеми. Функціонування кожного підприємства супроводжується рухом грошових коштів та вимагає постійного фінансового забезпечення, що обумовлює необхідність управління грошовими потоками з метою забезпечення діяльності підприємства грошовими коштами. Управління ними має велике значення для реалізації ключових цілей підприємств будь-якої форми власності та є запорукою їх сталого фінансового стану. Адже шляхом збалансування обсягів надходження і використання грошових коштів та синхронізації їх у часі досягається забезпечення фінансової рівноваги та прискорення реалізації внутрішньогосподарських завдань підприємств. І навпаки, відсутність належної уваги до управління грошовими потоками може значно ускладнити роботу підприємств, спричинивши загрозу банкрутства.

На відміну від поширених методів управління, використання потокових процесів дає можливість не тільки виявити переваги і недоліки фінансово-економічного стану підприємства, а й забезпечує регулювання господарської діяльності в процесі її реалізації. Саме тому, існує нагальна потреба в розробці підходів до формування дієвого організаційно-економічного механізму управління грошовими потоками підприємства, що надаватиме можливість підтримувати достатній рівень платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питання управління грошовими потоками підприємства присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: І. Бланк, Є. Брігхем, Дж.К. Ван Хорн, В. Галасюк, Л. Івченко, Г. Ковальчук, В. Нагайчук, Л. Павлова, А. Поддєрьогін, Є. Сорокіна, І. Тивончук, М. Тутарінова, Дж. Фіннерті, Н. Хахонова, В. Ясишена, Ю. Ямпольський.

Водночас єдиної теоретичної бази, яка б охоплювала увесь комплекс питань управління грошовими потоками підприємств, у працях науковців ще не сформовано. Не вироблено єдиного підходу до тлумачення категорії «грошові потоки», критеріїв, відповідно до яких здійснюється їх класифікація, відсутні чіткі формулювання цілей та завдань управління грошовими потоками підприємств. Окрім того, методики їх аналізу та планування, розроблені зарубіжними економістами, орієнтовані на стабільну ринкову економіку, а тому для сучасних умов мають невисоку практичну цінність. Відсутність дієвого організаційно-економічного механізму управління грошовими потоками підприємств є також однією із проблем.

Необхідно поглибити наукові дослідження структури та функцій цього механізму, вирішити завдання, що стосуються розроблення методологічних рекомендацій із визначення ефективності управління грошовими потоками, підвищення рівня розрахунково-платіжної дисципліни підприємств. Це неможливо без глибоких досліджень особливостей, що визначають грошові потоки кожного підприємства в неусталених економічних системах.

Мега статті полягає у розробці теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо організаційно-економічного механізму управління грошовими потоками підприємства, впровадження якого дозволить досягти збалансованості вхідних та вихідних потоків, синхронізувати їх рух і забезпечить ефективність системи управління за умов сучасних умов господарювання.

Виклад основного матеріалу. У кожній державі грошові потоки є основним об'єктом управління на кожному підприємстві. Здійснення будь-якої господарської діяльності супроводжується рухом грошових потоків. Це зумовлено тим, що існують ділові взаємини підприємства з іншими юридичними особами: покупцями та замовниками, банками, постачальниками та підрядниками, бюджетом та позабюджетними фондами, а також із власним персоналом.

Поняття «грошовий потік» – cash-flow – з'явилося в іноземній літературі з фінансового аналізу та фінансового менеджменту наприкінці 50-х років минулого століття. Спочатку воно використовувалося виключно у процесі визначення вартості фінансових активів та оцінки ефективності реальних інвестицій. Пізніше грошові потоки набули широкого значення та використання у фінансовій практиці. Останнє зумовлено переходом від усебічного дослідження показників прибутковості до розгляду ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості тощо [1, с. 800].

На сьогодні, серед економістів склалося неоднозначне тлумачення терміна «грошовий потік». Можна виділити два основні підходи до його визначення. Прибічники першого визначають грошовий потік як різницю між отриманими й виплаченими підприємством коштами за визначений термін, тобто як суму надлишку (нестачі) грошових ресурсів. Фахівці, які підтримують другий підхід, вважають, що грошові потоки – це рух коштів (обіг), тобто їх надходження (притоки) й виплати (відтоки) за визначений період часу.

Таким чином, перше визначення зводиться до того, що грошовий потік – це залишок грошових ресурсів на конкретний момент часу, який не може ототожнюватися з потоком (обігом, рухом). Адже потік означає рух. При цьому обсяг грошових потоків може характеризуватися такими показниками, як обсяг коштів, які надійшли, та обсяг витрачених коштів. Тому, грошовий потік має визначатися як сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов'язані з відокремленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових ресурсів через виконання зобов'язань між економічними агентами.

Відсутність у більшості наукових публікацій, присвячених проблемам управління грошовими потоками підприємства, питань їх інформаційного забезпечення, в першу чергу, пов'язане з тим, що в сучасних умовах розвитку такої концепції управління, як фінансова рівновага підприємства, процес управління грошовими потоками є синтезом новітніх управлінських технологій, які поєднують динамічні підходи до регулювання фінансово-економічних процесів. Склад функцій системи управління грошовими потоками, їх трансформація відбувається з урахуванням масштабів та номенклатурності виробництва, спеціалізації і виробничої структури промислового підприємства. Їх перелік постійно розширюється із поглибленням досліджень аспектів, що впливають на цей процес, та не характеризується певним сталим значенням [2, с. 50].

Як свідчить огляд наукових джерел з даної тематики, систему управління грошовими потоками розглядають як певну сукупність елементів, склад яких різниться залежно від точки зору автора на зазначену проблематику. Застосування системного підходу до управління грошовими потоками підприємства є необхідним, оскільки елементи системи управління не можуть розглядатися розрізнено один від одного.

Для проведення оцінки грошових потоків підприємства вітчизняними та зарубіжними вченими досліджено методичні підходи щодо етапів управління грошовими потоками (табл. 1).

Відповідно до наведеного у таблиці 1 порівняльного аналізу етапів процесу реалізації управління грошовими потоками найбільш структурованим вважаємо підхід Л.О. Коваленка. Адже, управління грошовими потоками необхідно розглядати як послідовний процес постановки завдань та їх виконання, який включає реалізацію таких функціональних етапів: планування та прогнозування грошових потоків і складання відповідних внутрішніх фінансових документів (бюджет грошових потоків, а також плановий звіт про рух грошових коштів, платіжний календар та ін.); імплементація бюджету грошових потоків як невід'ємної складової частини системи бюджетів на підприємстві; фінансовий контролінг виконання бюджету грошових потоків та планових показників Звіту про рух грошових коштів; здійснення коригування планових величин відповідно до зміни зовнішніх та внутрішніх умов реалізації плану.

Управління грошовими потоками підприємства передбачає здійснення послідовного та цілеспрямованого впливу на формування грошових потоків з метою досягнення поставлених цілей.

Основними цілями повинні бути:

- пріоритетність та своєчасність забезпечення потреби підприємства фінансовими ресурсами для здійснення фінансування його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- підтримання оптимального рівня ліквідності та платоспроможності, а також попередження формування та недопущення розвитку фінансової кризи;

- забезпечення збільшення вхідних грошових потоків як основного джерела фінансування підприємства та їх оптимізації у розрізі видів діяльності;
- скорочення циклу обороту грошових коштів для раціонального їх використання;
- підтримання розумного балансу між формуванням резерву ліквідності та втраченими альтернативними можливостями;
- забезпечення оптимального розподілу грошових коштів підприємства з метою ефективного їх використання;
- врахування специфічних видів ризиків, які виникають при формуванні грошових потоків від фінансово-господарської діяльності підприємства [4, с. 165].

Таблиця 1

Узагальнення методичних підходів до етапів процесу управління грошовими потоками підприємства

№ з/п	Автор	Характеристика етапів процесу реалізації управління грошовими потоками
1	Бланк І.О.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повний та достовірний облік грошових потоків підприємства і формування необхідної звітності: координація функцій і задач служби бух. обліку; координація функцій і задач служби фінансового менеджменту. 2. Аналіз грошових потоків у попередньому періоді: виявлення рівня достатності формування коштів, ефективності їхнього використання; виявлення збалансованості позитивного і негативного грошових потоків за обсягом в часі. 3. Оптимізація грошових потоків: виявлення і реалізація резервів; забезпечення більш повної збалансованості позитивних і негативних грошових потоків у часі і за обсягами; забезпечення більш тісного взаємозв'язку грошових потоків по видах господарської діяльності; підвищення суми і якості чистого грошового потоку. 4. Планування грошових потоків за їх видами. 5. Контроль грошових потоків підприємства
2	Поддерьогін А.М.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Планування та прогнозування грошових потоків: визначення прогнозного значення абсолютної величини сукупного вхідного та вихідного грошового потоку і його складових; планування ліквідності підприємства; складання платіжного календаря; калькулювання потреби в капіталі; формування прогнозного Звіту про рух грошових коштів підприємства. 2. Імплементация бюджету грошових потоків: встановлення масштабу цін на продукцію; визначення політики грошових розрахунків із покупцями і постачальниками; залучення необхідного додаткового капіталу в рамках фінансової діяльності; реалізація інших заходів, спрямованих на мобілізацію фінансових ресурсів із внутрішніх та зовнішніх джерел. 3. Фінансовий контролінг: своєчасне виявлення відхилень величини та строків формування вхідних і вихідних грошових потоків від індикаторних величин; локалізація виявлених відхилень та проведення аналізу причин їх формування; - своєчасне інформування про виявлене відхилення; обґрунтування та подання варіантів врахування відхилень під час прийняття подальших управлінських рішень. 4. Коригування планових величин: перегляд цільових показників формування грошових потоків підприємства; відстрочення формування вихідних грошових потоків (реструктуризація боргів); інкасація відстрочених вхідних грошових потоків (рефінансування боргових вимог до третіх осіб)
3	Коваленко Л.О.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз грошових потоків у періоді, що передував звітному: виявлення обсягів вхідного потоку (надходження грошових коштів); вихідного потоку (витрати грошових коштів); загального обороту. 2. Планування та оптимізація: визначення обсягів грошових потоків за видами діяльності, часом та напрямками використання; розробка плану надходжень і видатків в розрізі окремих складових його діяльності. Оптимізація здійснюється на основі структурування сукупності грошових потоків і передбачає реалізацію таких цілей: аналіз особливостей формування грошових потоків; обґрунтування управлінських фінансових рішень; моніторинг виконання рішень; коригування рішень, оцінка ефективності управління грошовими потоками. 3. Контроль за рухом грошових коштів: своєчасне виявлення відхилень величини та термінів формування вхідних і вихідних грошових потоків від індикаторних величин; своєчасне інформування про виявлене відхилення; обґрунтування та подання варіантів врахування відхилень під час прийняття подальших рішень. 4. Облік і звітність. Визначення, реєстрація та класифікація інформації про грошові надходження та витрати для отримання підсумкових даних, які відображають досягнений результат і подаються у звітності
4	Кузнецова І.Д.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз грошових потоків на підприємстві: визначення джерел інформації; проведення вертикального та горизонтального аналізів; виявлення факторів, які впливають на сукупний грошовий потік підприємства. 2. Аналіз грошових потоків по сферах діяльності з метою визначення чистого грошового потоку: по основній, інвестиційній та фінансовій діяльності (притоки-відтоки); виявлення причин, що зумовлюють зниження величини грошового потоку по видах діяльності. 3. Оптимізація грошових потоків: синхронізація збалансованості грошових потоків; визначення грошових потоків прямим та непрямим методами; розрахунок ліквідного грошового потоку. 4. Планування і прогнозування грошових потоків: застосування матричного методу для виявлення і поводження зменшуваних грошових потоків; складання платіжного календаря. 5. Розрахунки показників, що характеризують грошові потоки підприємства

Джерело: систематизовано автором на основі [2, 3]

Грошові потоки, які формуються на підприємстві у процесі його господарської діяльності, є важливим самостійним об'єктом управління. Управління грошовими потоками підприємств – це складний неперервний циклічний процес. Під циклом управління грошовими потоками розуміється система послідовних етапів багаторазово повторюваного процесу прийняття і реалізації стратегічних та оперативнотактичних рішень з управління грошовими потоками. Управління грошовими потоками підприємства є важливою складовою частиною загальної системи управління його фінансовою діяльністю. Воно дає змогу вирішувати різноманітні завдання фінансового менеджменту і підпорядковане його головній меті. Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства та формування необхідної звітності, що забезпечить проведення всебічного аналізу грошових потоків [5, с. 308].

Аналіз руху грошових коштів дає можливість зробити більш обґрунтовані висновки про те, в якому обсязі та з яких джерел відбулося надходження на підприємство грошових коштів та які основні напрями їх використання. Метою аналізу є оцінка здатності підприємства генерувати грошові потоки в обсягах та за строками здійснення необхідних планових платежів, забезпечення оптимізації грошового потоку.

Місце аналітичних досліджень в управлінні грошовими потоками можна визначити за етапами процесу:

- забезпечення повного та достовірного обліку грошових потоків підприємства і формування необхідної звітності;
- аналіз грошових потоків підприємства у попередньому періоді;
- оптимізація грошових потоків підприємства;
- планування грошових потоків у розрізі різних їх видів;
- забезпечення ефективного контролю грошових потоків підприємства [5].

Поетапне здійснення управління грошовими потоками підприємства забезпечить постійний моніторинг рівномірності і синхронності формування грошових потоків у розроблення окремих інтервалів часу. Підтримання належного рівня платоспроможності та ліквідності підприємства досягається шляхом відповідної організації руху грошових потоків. Сукупність методів та форм, що використовується підприємством для організації руху грошових коштів у часі та просторі відповідно до визначених критеріїв та цілей, називаємо моделлю управління грошовими потоками підприємства.

Організація моделі управління грошовими потоками здійснюється з дотриманням сукупності певних принципів. Узагальнивши, систематизувавши та доповнивши розглянуті вище підходи, ми пропонуємо при управлінні грошовими потоками враховувати певні принципи, які детальніше розглянемо у табл. 2. Сучасна система принципів планування управління грошових потоків дасть змогу підвищити точність прогнозів, спростити систему управління.

Обґрунтування цілей та встановлення поточних завдань управління грошовими потоками має здійснюватися із дотриманням таких правил, як [4, 5]:

- системність формування цільових фінансових показників та коефіцієнтів управління рухом грошових коштів відповідно до сукупності цілей та завдань моделі управління грошовими потоками підприємства;
- повнота та достовірність формування вхідної первинної інформації щодо управління грошовими потоками за напрямками такого управління – у розрізі вхідних та вихідних грошових потоків, грошових потоків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства;
- забезпечення зіставності та інформативності фінансових показників та коефіцієнтів для їх адекватної статистичної та математичної обробки для обґрунтування та прийняття управлінських фінансових рішень фінансовим менеджером підприємства;
- обґрунтування використання методів обробки для адекватної консолідації вхідних первинних інформаційних ресурсів та подальшої ідентифікації на їх основі цільових параметрів моделі управління грошовими потоками суб'єкта господарювання;
- формування якісних та кількісних параметрів грошових потоків на основі визначення сукупності цільових фінансових показників як результируючих відносно усталеної сукупності відособлених фінансових показників, що характеризують окремі сторони руху грошових коштів підприємства;
- забезпечення можливості адекватного контролінгу системи цільових параметрів руху грошових коштів підприємства для забезпечення виконання управлінських фінансових рішень (моніторинг виконання плану, виявлення відхилень та проведення коригування параметрів грошових потоків);
- забезпечення прийнятності цільових параметрів грошових потоків для їх використання в управлінні грошовими потоками підприємства у подальших періодах.

Ефективна система управління грошовими потоками, яка організована з урахуванням вищесказаних принципів, створює основу значних темпів розвитку підприємства, збалансованості суми надходжень від основних видів господарської діяльності та постійного зростання ринкової вартості.

Можна виділити такі напрями аналізу грошових потоків: оцінка ліквідності і платоспроможності в коротко- і довгостроковій перспективах; визначення різниці між кредиторською і поточною дебіторською заборгованістю; розрахунок чистого оборотного капіталу; оцінка раціональності управління грошовими коштами та формування грошового потоку; формування вихідної бази для прийняття управлінських рішень; прогнозний аналіз грошових потоків підприємства.

Таблиця 2

Принципи управління грошовими потоками підприємства

№ з/п	Принцип	Характеристика принципу
1	Інформаційна достовірність	Передбачає своєчасне та повне представлення фінансової інформації, структурованої відповідно до потреб моделі
2	Збалансованість	Обґрунтоване використання для потреб управління грошовими потоками критеріїв та методів групування, зведення та узагальнення грошових потоків підприємства
3	Ефективність	Визначення оптимального рівня розподілу грошових коштів у просторі та часі для мінімізації витрат на досягнення необхідного ефекту (наприклад, підтримання визначеного рівня ліквідності)
4	Цільового спрямування	Забезпечує відповідність управлінських рішень основній меті функціонування господарських суб'єктів та забезпечує їх орієнтованість на стратегічні напрямки розвитку
5	Системність	Необхідність сприйняття управління грошовими потоками як підсистеми загальної системи управління підприємством
6	Альтернативність	Необхідність існування багатоваріантності підходів до певної ситуації, що стосується управління грошовими потоками
7	Конструктивність	Всі рішення повинні бути спрямовані на пошук шляхів ліквідації виявлених труднощів, розвиток та вдосконалення
8	Динамічність	Необхідність постійного вдосконалення вже наявних управлінських рішень та розробок
9	Адекватності чинникам зовнішнього середовища	Покликаний забезпечити постійний моніторинг впливу чинників зовнішнього середовища на формування грошових потоків

Джерело: узагальнено автором

Оцінка ефективності управління грошовими коштами на підприємстві стає вихідною інформацією для подальших управлінських рішень, а саме для прогнозування майбутніх грошових потоків.

Отже, аналіз грошових потоків, що характеризує причини зміни ліквідності і фінансової стійкості підприємства, необхідно проводити в ході загального фінансового аналізу. Оперативна, повна і достовірна інформація про рух грошових коштів повинна сприяти підвищенню якості управлінських рішень, які безпосередньо в подальшому впливають на фінансовий стан підприємства. Для ефективного управління грошовими потоками та фінансовою діяльністю підприємства у цілому доцільно вводити в практику розрахунок системи показників грошових потоків як вимірників фінансової стійкості, платіжної стабільності та нормальної платоспроможності [6, с. 250].

Управління грошовими потоками – це динамічний багатоплановий процес, що передбачає сотні можливих варіантів фінансово-господарських рішень, які коректуються відповідно до умов, що диктує підприємству ринкове середовище. Однак повинен бути сформована своєрідна основа управління, яка визначає основні його аспекти. Нею виступає організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками підприємства.

Організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками підприємств є системою взаємопов'язаних між собою елементів, яка визначає і забезпечує реалізацію комплексу заходів на кожному із етапів управління грошовими потоками. У структурі даного механізму виділяємо п'ять базових елементів: методи, важелі, організаційно-правове, інформаційне та програмно-технічне забезпечення (див. рис. 1).

Інформаційне забезпечення управління грошовими потоками підприємства характеризує сукупність інформаційних ресурсів, що відображають внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства і є необхідною умовою для прийняття ефективних фінансово-господарських рішень на кожному етапі управління грошовими потоками підприємства.

Створення інформаційної бази на підприємстві полягає, передусім, у формуванні обґрунтованого переліку показників, орієнтованих на прийняття як оперативно-тактичних, так і стратегічних управлінських рішень. Відповідно до твердження М. Тутарінової, процес управління грошовими потоками підприємства включає в себе дві основні стадії: організацію системи і цикл управління грошовими потоками підприємства.

Організація системи управління грошовими потоками підприємства передбачає такі кроки [6, с. 251]:

– проектування системи управління грошовими потоками підприємства (формування контурів системи управління грошовими потоками підприємства: виявляються зони відповідальності та перелік відповідальних осіб, визначається програмний продукт для автоматичної обробки даних, встановлюються терміни певних заходів, форми звітності);

– створення Положення про систему управління грошовими потоками (встановлені елементи управління грошовими потоками оформляють документально);

– рішення про автоматизацію системи управління грошовими потоками підприємства (здійснюється остаточний вибір програмного продукту по автоматизованій обробці даних і формуванню звітних форм для прийняття управлінських рішень із врахуванням специфіки підприємства. Цей продукт купується в готовій формі та адаптується до існуючої операційної системи, або формується програмно-технічним відділом самостійно).

Рис. 1. Структура організаційно-економічного механізму управління грошовими потоками підприємств
Джерело: систематизовано автором

Особливої уваги заслуговує третій етап, і тут виділяють три рівні інформаційних технологій [6].

На першому рівні вирішуються функціональні задачі за допомогою автоматизованих робочих місць (далі – АРМ) спеціалістів. АРМ – це робоче місце працівника, укомплектоване персональним комп'ютером із програмним забезпеченням, що дає змогу в автоматизованому режимі вирішувати покладені на нього функції.

Для підвищення ефективності та рівня автоматизації інформаційної технології, що реалізується за допомогою АРМ, останні об'єднують у локальну сітку із виходом у корпоративну сітку (другий рівень). Локальні обчислювальні мережі (ЛОМ) об'єднують персональні комп'ютери із центральним файловим

сервером, що локалізовані на досить обмеженому просторі (як правило, на відстані 1 км один від одного). Однак із збільшенням кількості користувачів виникає різке сповільнення дії такої системи. На великих підприємствах виробничі підрозділи часто віддалені від адміністративного корпусу (центрального офісу), що вимагає надійних каналів зв'язку для підключення віддалених сегментів. Зв'язок між ними може бути встановлений за виділеним каналом (як оптоволоконним, так і супутниковим), через Інтернет, за допомогою високошвидкісних цифрових модемів. Зв'язок може бути не лише постійним, а й комутативним, тобто встановленим по мірі виникнення необхідності.

Третій рівень – створення інтегрованої системи управління (далі – ІСУ) на базі спеціалізованих програмних продуктів. Такі системи дають змогу досягти повної автоматизації інформаційних процесів при управлінні великими підприємствами.

Управління грошовими потоками потребує збереження комерційної таємниці та захисту інформації, що є конфіденційною. На підприємствах із першим рівнем інформаційних технологій захист комп'ютерної інформації відбувається шляхом встановлення паролів для отримання доступу конкретного користувача АРМ. В організаціях із другим рівнем інформаційних технологій для санкціонованого доступу до інформації потрібний не конкретний комп'ютер, а можливість входу в систему за певними правилами. На великих підприємствах з інтегрованими системами управління, захист фінансової інформації від несанкціонованого доступу здійснюється комплексно за допомогою організаційних та програмно-технічних засобів.

Для автоматизації управління грошовими потоками існує багато спеціалізованих комп'ютерних програм, серед яких: Галактика, РС Center2, mySAP Financials та інші. Потрібно зазначити, що важко створити універсальну програму. Кожне підприємство має свої особливості та з врахуванням специфіки своєї діяльності, галузевих особливостей повинно створювати відповідну модель. Саме, зважаючи на ці причини, розробники програмного забезпечення часто виконують індивідуальні замовлення із створення конфігурації для підприємства.

Із розглянутих аспектів управління грошовими потоками можна зробити висновок, що управління як важливий складник планування – це дуже складна і трудомістка робота кожного керівника підприємства, оскільки йому щодня необхідно приймати безліч управлінських рішень щодо розподілу і використання грошових коштів, а також ефективно спрямовувати грошові потоки.

Висновки. Враховуючи зазначене, для підвищення ефективності управління грошовими потоками вітчизняних підприємств необхідно:

- залучати в практику розрахунок системи показників грошових потоків як вимірників фінансової стійкості, платіжної стабільності та нормальної платоспроможності;
- досліджувати галузеві закономірності грошових потоків;
- визначати потоки в обліковій, у тому числі оперативній, інформації для формування своєчасного та повного інформаційного забезпечення аналізу руху грошових коштів підприємств;
- удосконалити методику аналізу грошових потоків, ураховувати фактори руху коштів вітчизняних господарчих суб'єктів в умовах невизначеності та ризику.

Такий підхід до концепції планування та управління грошових потоків дасть змогу спрямувати діяльність підприємства на досягнення фінансової стійкості та платоспроможності. Ефективний організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками підприємств покликаний сприяти ритмічності одержання та виконання платежів; прискоренню обіговості капіталу; оптимізації витрат за рахунок більших можливостей маневрування ресурсами підприємства та скороченню потреби в позиковому капіталі; підвищенню якості управління борговими зобов'язаннями та зниженню ризику неплатоспроможності; більшій вірогідності залучення інвестицій; пошкваленню виробничого циклу та кращій адаптації до змін ринкової кон'юнктури.

Література

1. Івченко Л.В. Сутність грошових коштів: підходи до визначення. Гроші, фінанси і кредит. 2016. № 10. С. 798-803.
2. Кошельок Г.В. Основні фінансові фактори впливу на грошові потоки підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2016. Випуск 19. Частина 2. С. 48-51.
3. Ніколюк Ю. М., Рекрут'як О. С. Теоретичні аспекти управління грошовими потоками підприємства. Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту. Серія «Економічні науки». № 14. 2019. С.206-215. URL: <http://www.xktei.km.ua/files/zdirnuk%2014.pdf>.
4. Барабаш Н.С. Аналіз грошових потоків у системі фінансового менеджменту підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2010. № 2. Т. 2. С. 164-167.
5. Майборода О. Є. Напрями управління грошовими потоками підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Випуск 10. С. 305-309.
6. Ясишена В.В. Систематизація основних елементів управління грошовими потоками підприємства. Економічний простір. 2016. №106. С. 241-254.
7. Нагайчук В.В. Управління грошовими потоками. Вісник соціально-економічних досліджень. 2014. № 1. С. 245-249.

References

1. Ivchenko L.V. (2016) "Sutnist' groshovy' x koshtiv: pidxody' do vy'znachennya" [The essence of cash: approaches to definition]. Groshi, finansy` i kredy`t. Vol.10. pp. 798-803.

2. Koshel'ok G.V. (2016) "Osnovni finansovi faktory` vplyvu na groshovi potoky` pidpry'emstva" [The main financial factors influencing the cash flow of the enterprise]. Naukovy`j visnyk` Xersons`kogo derzhavnogo universy`tetu. Seriya «Ekonomichni nauky`». Vol. 19. pp. 48-51.
3. Nikol'chuk Yu. M., Rekrutyak O. S. (2019) "Teorety`chni aspekty` upravlinnya groshovy`my` potokamy` pidpry'emstva" [Theoretical aspects of enterprise cash flow management]/ Zbirnyk` naukovy`x prac` Xmel'ny`cz`kogo kooperaty`vnogo torgovel`no-ekonomichnogo insty`tutu. Seriya «Ekonomichni nauky`». Vol. 14. pp.206-215. URL: <http://www.xktei.km.ua/files/zdirnuk%2014.pdf>.
4. Barabash N.S. (2010) "Analiz groshovy`x potokiv u sy`stemi finansovogo menedzhmentu pidpry'emstva" [Analysis of cash flows in the financial management system of the enterprise]. Visnyk` Xmel'ny`cz`kogo nacional`nogo universy`tetu. Vol. 2. pp. 164-167.
5. Majboroda O. Ye. (2017) "Napryamy` upravlinnya groshovy`my` potokamy` pidpry'emstva" [Areas of cash flow management of the enterprise]. Ekonomika i suspil`stvo. Vol. 10. pp. 305-309.
6. Yasy'shena V.V. (2016) "Sy`stematy`zaciya osnovny`x elementiv upravlinnya groshovy`my` potokamy` pidpry'emstva" [Systematization of the main elements of cash flow management of the enterprise]. Ekonomichny`j prostir. Vol. 106. pp. 241-254.
7. Nagajchuk V.V. (2014) "Upravlinnya groshovy`my` potokamy`" [Cash flow management]`. Visnyk` social`no-ekonomichny`x doslidzen`. Vol. 1. pp. 245-249.

Надійшла / Paper received: 04.04.2020

Надрукована / Paper Printed : 05.06.2020